

Systemy operacyjne

Lista zadań nr 1

Na zajęcia 15 października 2020

Należy przygotować się do zajęć czytając następujące rozdziały książek:

- Arpaci-Dusseau: [Processes](#)¹, [Process API](#)², [Address Spaces](#)³
- Tanenbaum (wydanie czwarte): 2.1, 10.3, 11.4

UWAGA! W trakcie prezentacji należy być gotowym do zdefiniowania pojęć oznaczonych **wytluszczoną** czcionką.

Podręcznikiem do zadań praktycznych jest „Advanced Programming in the UNIX Environment” (w skrócie APUE). Proszę przede wszystkim korzystać z podręcznika systemowego. Jeśli jego treść w Linuksie nie jest wystarczająco klarowna, to warto spojrzeć do odpowiednika z BSD – najlepiej z użyciem strony [mdoc.su](#).

Zajęcia stacjonarne

Zadania wymagające użycia rzutnika, oznaczone **(P)**, należy starannie przygotować w domu – najlepiej w postaci pliku tekstowego z listą poleceń do wykonania i komentarzami. Każde zadanie należy mieć właściwie przygotowane do prezentacji przed zajęciami. W przypadku zbędnego przeciągania czasu odpowiedzi ze względu na problemy techniczne prowadzący ma prawo skreślić zadanie i postawić jeden punkt ujemny.

UWAGA! Każdy student **musi** przygotować skrypt, który z użyciem programu [xrandr](#)⁴ ustawi rozdzielczość ekranu wbudowanego na 1024×768 i sklonuje go na zewnętrzne złącze VGA lub HDMI. Dla programu terminala należy wybrać dużą czcionkę (około 32 wierszy w trybie pełnoekranowym), kontrastowe kolory i jasne tło. Starannie przetestuj swoją konfigurację przed zajęciami!

Zajęcia zdalne

Przed zajęciami studenci powinni spisać sobie szkielet rozwiązań zadań do pliku tekstowego w formacie Markdown. Należy zapoznać się z [rozszerzeniami](#)⁵ wspieranymi przez serwis [HackMD](#)⁶, a w szczególności z możliwością tworzenia diagramów, wpisywania wzorów matematycznych i wklejania fragmentów kodu. Należy unikać zamieszczania obrazów rastrowych, np. zamiast umieszczania odnośnika do zrzutu ekranu, na którym widnieje konsola, lepiej jest wkopiować jej reprezentację tekstową i umieścić w [bloku kodu](#)⁷.

W trakcie prezentacji rozwiązania na zajęciach zdalnych należy zadbać o to, żeby jego treść zajmowała co najmniej 75% szerokości ekranu. Należy wyłączyć zbędne programy, a w szczególności te, które mogą prezentować powiadomienia lub odtwarzać dźwięki rozpraszając uczestników zajęć. Czcionka terminala musi być wystarczająco duża (w trybie pełnoekranowym zmienna środowiskowa \$LINES powinna mieć wartość w okolicy 32), a tło jasne. Proszę przygotować sobie odpowiedni profil w aplikacji terminala.

---

¹<http://pages.cs.wisc.edu/~remzi/OSTEP/cpu-intro.pdf>

²<http://pages.cs.wisc.edu/~remzi/OSTEP/cpu-api.pdf>

³<http://pages.cs.wisc.edu/~remzi/OSTEP/vm-intro.pdf>

⁴<https://wiki.archlinux.org/index.php/xrandr>

⁵<https://hackmd.io/features>

⁶<https://hackmd.io>

⁷<https://hackmd.io/features#Code-Block>

Zadanie 1 (P). W systemach uniksowych wszystkie procesy są związane relacją **rodzic-dziecko**. Uruchom polecenie «ps -eo user,pid,ppid,pgid,tid,pri,stat,wchan,cmd». Na wydruku zidentyfikuj **identyfikator procesu**, **identyfikator grupy procesów**, **identyfikator rodzica** oraz **właściciela** procesu. Kto jest rodzicem procesu init? Wskaż, które z wyświetlonych zadań są **wątkami jądra**. Jakie jest znaczenie poszczególnych znaków w kolumnie STAT? Wyświetl drzewiastą reprezentację **hierarchii procesów** poleceniem pstree – które z zadań są wątkami?

Zadanie 2 (P). Do czego służy system plików **proc(5)** w systemie Linux? Dla wybranego przez siebie procesu o identyfikatorze pid wydrukuj zawartość katalogu «/proc/pid». Wyświetl plik zawierający **argumenty programu** oraz **zmienne środowiskowe**. Podaj znaczenie następujących pól pliku «status»: Uid, Gid, Groups, VmPeak, VmSize, VmRSS, Threads, voluntary_ctxt_switches, nonvoluntary_ctxt_switches.

UWAGA! Prowadzący ćwiczenia nie zadowolili się cytowaniem podręcznika systemowego – trzeba wykazać się dociekliwością!

Zadanie 3 (P). Znajdź pid procesu **X-serwera**⁸, a następnie używając polecenia «pmap» wyświetl zawartość jego przestrzeni adresowej. Zidentyfikuj w niej poszczególne **zasoby pamięciowe** – tj. stos, stertę, **segmenty programu**, **pamięć anonimową**, **pliki odwzorowane w pamięć**. Należy wyjaśnić znaczenie kolumn wydruku!

Zadanie 4 (P). Używając programu «lsof» wyświetl **zasoby plikopodobne** podpięte do procesu przeglądarki «firefox». Wyjaśnij znaczenie poszczególnych kolumn wykazu, po czym zidentyfikuj **pliki zwykłe**, **katalogi**, **urządzenia**, **gniazda** (sieciowe lub domeny uniksowej) i **potoki**. Przekieruj wyjście z programu «lsof», przed i po otwarciu wybranej strony, odpowiednio do plików «before» i «after». Czy poleceniem «diff -u before after» jesteś w stanie zidentyfikować nowo utworzone połączenia sieciowe?

Zadanie 5 (P). Wbudowanym poleceniem powłoki «time» zmierz **czas wykonania** długo działającego procesu, np. polecenia «find /usr». Czemu suma czasów user i sys (a) nie jest równa real (b) może być większa od real? Poleceniem «ulimit» nałóż **ograniczenie na czas wykonania** procesów potomnych powłoki tak, by limit się wyczerpał. Uruchom ponownie wybrany program – który sygnał wysłano do procesu?

Ściągnij ze strony przedmiotu archiwum «so20_lista_1.tar.gz», następnie rozpakuj i zapoznaj się z dostarczonymi plikami.

Zadanie 6 (P). Napisz program, który będzie prezentował, że pliki procesu są **kopiowane przez referencję** w trakcie wywołania **fork(2)**. W procesie głównym otwórz plik do odczytu **open(2)**. Czy zamknięcie pliku **close(2)** w procesie głównym zamyka plik także w dziecku? Czy odczyt z pliku **read(2)** zmienia **pozycję kursora lseek(2)** w drugim procesie? Wyjaśnij zachowanie swojego programu!

Przed każdym komunikatem diagnostycznym wypisz pid procesu. W drugiej części zadania należy wydrukować bieżącą pozycję kursora pliku przed operacją odczytu z pliku. Należy wykorzystać dostarczone funkcje opakowujące uniksowe wywołania systemowe z biblioteki libcsapp.

Wskazówka: Zagadnienie opisano w APUE rozdział 8.3.

Zadanie 7 (P). (Pomysłodawcą zadania jest Piotr Polesiuk.)

Rozwiąż **problem n hetmanów**⁹ z użyciem **fork(2)** i **waitpid(2)**. Gdy w i -tym elemencie tablicy «board» przechowywana jest wartość j znaczy to, że pozycja i -tego hetmana na szachownicy to (i, j) . Mając niekonfliktujące ustawienie pierwszych $k - 1$ hetmanów po kolei startuj n podprocesów z proponowanym ustawieniem k -tego hetmana. Podproces, który wykryje konfliktujące ustawienie hetmanów, ma zakończyć swe działanie. W przeciwnym wypadku zachowuje się jak rodzic dla $k + 1$ hetmana. Podproces, który uzyska prawidłowe ustawienie n hetmanów, ma wydrukować je na standardowe wyjście. Procedura «ndselect» wraca wielokrotnie z kolejnymi liczbami z zakresu $0 \dots n - 1$.

Linie wydruków plansz z prawidłowymi ustawieniami hetmanów nie mogą się przeplatać. Uważaj, żeby przez przypadek nie zaprogramować **fork bomb**¹⁰!

UWAGA! Należy wytłumaczyć działanie programu rysując diagram procesów pokazany na wykładzie.

⁸https://en.wikipedia.org/wiki/X_Window_System

⁹https://pl.wikipedia.org/wiki/Problem_ośmiu_hetmanów

¹⁰https://en.wikipedia.org/wiki/Fork_bomb